

ר"ח אייר תשס"ז

בשם השם א-ל עולם

קטניות – הסיפור האמיתי

Qitniyoth – The Real Story

1. משנה ותלמוד בבלי פסחים לה, א

אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח--בחיטים, ובשעורים, ובכוסמין ובשיבולת שועל, ובשיפון. הני אין אורז ודוחן לא מנהני מילי אמר רבי שמעון בן לקיש וכן תנא דבי רבי ישמעאל וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב אמר קרא (דברים טז) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון מתניתין דלא כרבי יוחנן בן נורי דאמר אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת דתניא רבי יוחנן בן נורי אוסר באורז ודוחן מפני שקרוב להחמיץ איבעיא להו שקרוב להחמיץ דקדים ומחמיץ או דילמא קרוב להחמיץ הוי חמץ גמור לא הוי תא שמע דתניא אמר רבי יוחנן בן נורי אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח. וכן היה רבי יוחנן בן נורי אומר קרמית חייבת בחלה.

2. פסקי הרא"ש פסחים פרק ב סימן יב

גמ' תניא כוסמין מין חיטין. שיבולת שועל ושיפון מין שעורין. הני אין אורז ודוחן לא מנא הני מילי. אמר ר"ל וכן תנא דבי ר"א בן יעקב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יצאו אלו שאינן באין לידי חימוץ אלא לידי סרחון. ולית הלכתא כר' יוחנן בן נורי דאוסר באורז ודוחן מפני שקרוב להחמיץ דכל דבר שאין מחמשת המינין אין בא לידי חימוץ ומותר לעשות ממנו תבשיל בפסח.

3. טור אורח חיים סימן תנג

"אלו דברים שיוצאים בהן ידי חובת מצה: בחטין ובשעורים ובכוסמין ובשיבולת שועל ושיפון אבל לא באורז ושאר מינים וגם אינן באין לידי חימוץ ומותר לעשות מהן תבשיל. וכן בכל מיני קטניות. ויש אוסרין לאכול אורז וכל מיני קטניות בתבשיל לפי שמיני חטין מתערבין בהן וחומרא יתירא היא זו ולא נהגו כן".

4. בית יוסף אורח חיים סימן תנג בשם רבינו ירוחם

"ויש אוסרין לאכול אורז וכל מיני קטניות וכו' וחומרא יתירה היא זו. גם רבינו ירוחם (נ"ה ח"ג מא.) כתב אותם שנהגו שלא לאכול אורז ומיני קטניות מבושלים בפסח מנהג שטות הוא זולתי אם הם עושים להחמיר על עצמם ולא ידעתי למה".

5. ספר אור זרוע ח"ב - הלכות פסחים סימן רנו – בשם רבינו שמואל מפלייזא

ובשאלת דרב אחאי מצאתי כתוב בסוף הלכות פסח וכל מיני קטנית מותר לבשל בין בפסח בין בשאר ימים טובים ועוד הוסיף רבי' משה בר' מיימון לכתוב בספרו שאם שרו במים כל היום אינו מחמיץ שאינו בא לידי חימוץ אלא לידי סרחון ואף כי בעיני הדברים נכונים והמנהג שנהגו אבותינו מחמת טעות, ואין כמו משום דברים המותרים, אין להקל בהם לפני האוסרים ואפי' בצנעה טוב לימנע ולאסור.

6. חידושי מהר"ם חלאווה – פסחים לה, א

'הני אין אורז ודוחן לא'. וחכמי הצרפתים אמרו: מדלא ממעט אלא הני, שבאין לידי סרחון, שמע מינה דשאר מינין אסורין. וכלל נתנו לדבריהם: כל שנתפח בבישולו אסור לבשלו בפסח, דקצת חמץ יש בו. ולפיכך אסרו תבשיל האורז ותבשיל הזרעונים. והא ליתא.... נהי תרי מיני לרבוא נקטינהו, דאפילו הני קדרובין למין דגן אינן באין לידי חימוץ, כל שכן שאר מינים. הילכך, כל שאר מינים מותרים.

7. הלכות קצובות (מיוחס לרב יהודאי גאון) הלכות פסח

וכל מיני קטנית מותר בפסח ובימים טובים.

8. רבינו מנוח – הלכות חמץ ומצה פרק ה

ואין ספק שאם רצה לאכול זרעונים בפסח וכיוצא"ב בשאר מיני קטנית מותר, ואין בזה חשש איסור כלל, ואף על פי שנהגו. דהא אמרינן בירושלמי פרק מקום שנהגו 'כל דבר שמותר וטועה בו באיסור, נשאל ומתירין לו'.